(i) Printed Pages : 7 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 2 | 6 | 5 | 9 |

Exam. Code : | 0 | 3 | 0 | 7 |

Master of Arts [Economics] 1st Semester

(2123)

INTERNATIONAL ECONOMICS (In all Mediums)

Paper–MAECO–104

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Q. No. **1** which is compulsory and selecting **ONE** question from each Unit (i.e. Unit-I, II, III and IV).

1. Attempt any **TEN** questions of the following (Word limit **25-30** each) :

   (i) What are the main assumptions of absolute advantage trade theory ?

   (ii) What is Haberler's approach to opportunity cost ?

   (iii) What are the main factors of the Leontief Paradox ?

   (iv) What is imperfect competition in international trade ?

   (v) What is the concept of technology gap ?

   (vi) What is meant by optimal tariff ?

   (vii) What are the tools of new protectionism ?

   (viii) What are the different types of revenue tariffs ?

(viii) विभिन्न प्रकार के राजस्व टैरिफ क्या हैं ?

(ix) आर्थिक एकीकरण के क्या लाभ हैं ?

(x) मार्शल-लर्नर स्थिति से क्या तात्पर्य है ?

(xi) J कर्व प्रभाव के संभावित कारण क्या हैं ?

(xii) आप विदेशी व्यापार गुणक की गणना कैसे करते हैं ?

(xiii) मुंडेल-फ्लेमिंग मॉडल का क्या महत्व हैं ?

(xiv) अंतर्राष्ट्रीय वित्तीय बाज़ार में मध्यस्थता का उपयोग क्यों किया जाता है ?

(xv) मुद्रा विनिमय के मुख्य लाभ और हानि क्या हैं ? 10×2=20

यूनिट–I

2. तुलनात्मक लाभ के रिकार्डियन सिद्धांत और आज की वैश्विक अर्थव्यवस्था में इसकी प्रासंगिकता की व्याख्या करें। 15

3. हेक्शर-ओहलिन सिद्धांत क्या समझाता है ? अंतर्राष्ट्रीय व्यापार के पैटर्न को समझाने में हेक्शर-ओहलिन मॉडल की प्रासंगिकता का मूल्यांकन करें। 15

यूनिट–II

4. अंतर्राष्ट्रीय व्यापार पर टैरिफ और गैर-टैरिफ बाधाओं के प्रभाव का मूल्यांकन करें। ये नीतियां उपभोक्ता कल्याण और वैश्विक दक्षता को कैसे प्रभावित करती हैं ? 15

5. सीमा शुल्क संघ क्या है ? सीमा शुल्क संघ के स्थिर और गतिशील प्रभावों की व्याख्या करें। क्या वे पूर्णतः काल्पनिक हैं ? 15

यूनिट–III

6. "भुगतान संतुलन हमेशा संतुलित रहता है"- स्पष्ट करें। प्रतिकूल भुगतान संतुलन के क्या कारण हैं ? भारत के भुगतान संतुलन में सुधार के लिए आप क्या उपाय सुझाते हैं ? 15

7. विनिमय दरों के निर्धारण की विभिन्न प्रणालियों का मूल्यांकन करें। स्थिर और लचीली विनिमय दरों के पक्ष और विपक्ष में तर्क दीजिए। 15

यूनिट–IV

8. अंतर्राष्ट्रीय मौद्रिक प्रणाली के प्रमुख कार्य क्या हैं ? यूरोपीय मौद्रिक प्रणाली (EMS) की व्यवस्था और कार्यप्रणाली की व्याख्या करें। 15

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :

   (a) बाधाएं और अटकलें।

   (b) यूरो मुद्रा बाजार। 7.5,7.5

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **1** ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਯੂਨਿਟ-I, II, III ਅਤੇ IV) ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਦਸ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ (ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ **25-30** ਹੈ) :

   (i) ਪੂਰਨ ਲਾਭ ਵਪਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

   (ii) ਮੌਕੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਬਰਲਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੈ ?

   (iii) ਲਿਓਨਟੀਫ ਪੈਰਾਡੌਕਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ ?

   (iv) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪੂਰਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀ ਹੈ ?

   (v) ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਗੈਪ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ?

   (vi) ਅਨੁਕੂਲ ਟੈਰਿਫ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(viii) विभिन्न प्रकार के राजस्व टैरिफ क्या हैं ?

(ix) आर्थिक एकीकरण के क्या लाभ हैं ?

(x) मार्शल-लर्नर स्थिति से क्या तात्पर्य है ?

(xi) J कर्व प्रभाव के संभावित कारण क्या हैं ?

(xii) आप विदेशी व्यापार गुणक की गणना कैसे करते हैं ?

(xiii) मुंडेल-फ्लेमिंग मॉडल का क्या महत्व हैं ?

(xiv) अंतर्राष्ट्रीय वित्तीय बाज़ार में मध्यस्थता का उपयोग क्यों किया जाता है ?

(xv) मुद्रा विनिमय के मुख्य लाभ और हानि क्या हैं ? $10\times2=20$

यूनिट–I

2. तुलनात्मक लाभ के रिकार्डियन सिद्धांत और आज की वैश्विक अर्थव्यवस्था में इसकी प्रासंगिकता की व्याख्या करें। 15

3. हेक्शर-ओहलिन सिद्धांत क्या समझाता है ? अंतर्राष्ट्रीय व्यापार के पैटर्न को समझाने में हेक्शर-ओहलिन मॉडल की प्रासंगिकता का मूल्यांकन करें। 15

यूनिट–II

4. अंतर्राष्ट्रीय व्यापार पर टैरिफ और गैर-टैरिफ बाधाओं के प्रभाव का मूल्यांकन करें। ये नीतियां उपभोक्ता कल्याण और वैश्विक दक्षता को कैसे प्रभावित करती हैं ? 15

5. सीमा शुल्क संघ क्या है ? सीमा शुल्क संघ के स्थिर और गतिशील प्रभावों की व्याख्या करें। क्या वे पूर्णतः काल्पनिक हैं ? 15

यूनिट–III

6. "भुगतान संतुलन हमेशा संतुलित रहता है"- स्पष्ट करें। प्रतिकूल भुगतान संतुलन के क्या कारण हैं ? भारत के भुगतान संतुलन में सुधार के लिए आप क्या उपाय सुझाते हैं ? 15

7. विनिमय दरों के निर्धारण की विभिन्न प्रणालियों का मूल्यांकन करें। स्थिर और लचीली विनिमय दरों के पक्ष और विपक्ष में तर्क दीजिए। 15

यूनिट–IV

8. अंतर्राष्ट्रीय मौद्रिक प्रणाली के प्रमुख कार्य क्या हैं ? यूरोपीय मौद्रिक प्रणाली (EMS) की व्यवस्था और कार्यप्रणाली की व्याख्या करें। 15

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :

   (a) बाधाएं और अटकलें।

   (b) यूरो मुद्रा बाजार। 7.5,7.5

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **1** ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਯੂਨਿਟ-I, II, III ਅਤੇ IV) ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਦਸ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ (ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ **25-30** ਹੈ) :

   (i) ਪੂਰਨ ਲਾਭ ਵਪਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

   (ii) ਮੌਕੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਬਰਲਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੈ ?

   (iii) ਲਿਓਨਟੀਫ ਪੈਰਾਡੌਕਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ ?

   (iv) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪੂਰਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀ ਹੈ ?

   (v) ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਗੈਪ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ?

   (vi) ਅਨੁਕੂਲ ਟੈਰਿਫ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(vii) ਨਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਦ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕੀ ਹਨ ?

(viii) ਮਾਲੀਆ ਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

(ix) ਆਰਥਿਕ ਏਕੀਕਰਣ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ ?

(x) ਮਾਰਸ਼ਲ-ਲਰਨਰ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(xi) J ਕਰਵ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੰਭਵ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ?

(xii) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਗੁਣਕ ਦੀ ਗਣਨਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

(xiii) ਮੁੰਡੇਲ-ਫਲੇਮਿੰਗ ਮਾਡਲ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ?

(xiv) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿੱਤੀ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਜ (Arbitrage) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(xv) ਮੁਦਰਾ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਹਨ ?

10×2=20

ਯੂਨਿਟ–I

2. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਲਾਭ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡੀਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਗਲੋਬਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

3. ਹੇਕਸਚਰ-ਓਹਲਿਨ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ? ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਪੈਟਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਕਸਚਰ-ਓਹਲਿਨ ਮਾਡਲ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ–II

4. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਟੈਰਿਫ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ? 15

5. ਕਸਟਮ ਯੂਨੀਅਨ ਕੀ ਹੈ ? ਕਸਟਮ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਕੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਨ ? 15

ਯੂਨਿਟ–III

6. "ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ"- ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ? 15

7. ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਓ। 15

ਯੂਨਿਟ–IV

8. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹਨ ? ਯੂਰਪੀਅਨ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (EMS) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(a) ਹੇਜਿੰਗ ਅਤੇ ਅਟਕਲਾਂ।

(b) ਯੂਰੋ ਮੁਦਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ। 7.5,7.5